

Эминжон Аббос

Экун
ЮЛДУЗЛАР

ШЕЪРААР

ЎзССР ДАВЛАТ БАДНИЙ АДАБИЁТ НАШРИЁТИ
Тошкент — 1959

На ўзбекском языке

Эминжон Аббос
РУБИНОВЫЕ ЗВЕЗДЫ

Гослитиздат УзССР — Ташкент — 1969

Редактор *Миртемир*
Рассом *П. Воронкин*
Рассом редактори *Г. Бедарев*
Тех. редактор *Л. Ильина*
Корректор *С. Абдуллаева* !

Теришга берилди 24/IX 1959 й.
Босишга рухсат этилди 17/XI Формати 70 x 92¹/₂, босма л. 2,5 Шартли босма л. 2,93 Нашр л. 2,9 P09915. Тиражи 10000. УзССР Давлат бадий адабиёти нашриёти Тошкент Навоий, 30.
Шартномма 347-57.

УзССР Маданият министрлиги Узглав-издатнинг 2 босмахонаси
Янгийўл. Чехов кўчаси. 3.
Заказ № 99. Баҳоси 1 с. 75 т.

КЎКЛАМ КУЧОҒИДА

Кўтарилиб қиш пардаси,
Очилди кенг иш сахнаси.
Юмшоқ эсиб кўклам ели,
Қўзғалди зўр меҳнат эли.

Қуёш куклам тўйи учун
Ерга заррин гилам ёзиб,
Порлоқ дунё йўли учун
Кеча-кундуз режа чизиб:
„Қиш тўнини ташла“ деди,
„Қани ишга бошла!“ деди.

Енг шимариб мард йигитлар,
Дала томон қўзғалдилар.
Чақчақлашиб, йигит жувон
Сув бошига йўл солдилар.
Тракторда колхоз қизи
Қип-қизариб луппи юзи —
Қош чимириб руль буради,
Ўйнаб-кулиб ер суради.

Кенг даланинг кенг қучоғин
Очмоқ учун руллар буриб,
Ватанимнинг яшил боғин
Кўкартувчи йўллар қуриб.
Табиатнинг бой кучини

Зурлаб бўйинсундирмоқчи,
Чуқур ҳайдаб буз ер бағрин
Оқ олтинлар ундирмоқчи.

Куп асрлар жилва билан,
Ўйноқи ноз-ишва билан —
Не-не тоғдан оқиб тушган --
Шўх дарёлар туғонланиб,
Елиб, чолиб ва қувониб
Лим-лим тулиб боқар ҳозир,
Дала-қирга оқар ҳозир.

Кўтарилиб қиш пардаси,
Очилди кенг иш саҳнаси.
Юмшоқ эсиб кўклам ели,
Қўзғалди зўр меҳнат эли.

1930 йил.

ЧЕГАРАЧИ

Ҳиндистонга ёнбошлаган Ҳимолай
Чегарамга девор бўлиб туради.
Жануб ёқда Қора денгиз тухтамай,
Кўкка кўпик отиб, тўлқин уради.

Кенг саҳролар, экинзорлар, яйлоқлар,
Индустриал шаҳарларим чиройлик.
Темир, кўмир, олтин конлар, булоқлар;
Тоғларимда сакрар олқар ва кийик.

Қўлларимни қош устига қўяман,
Ҳар сояни ажратади кўзларим.
Ҳар шарпани, ҳар садони туяман,
Душман изин қува тушар изларим.

Назаримни алдолмайсан ҳе, жосус,
Ўтолмайсан, чегарамда мен борман.
Ўтолмайсан: алам қилса қонлар қус;
Ўз постимда тик тураман, тайёрман.

Қерак бўлса жонимни ҳам бераман,
Йўл қўймайман, душман асло утолмас.

Қаро тунда ҳушёр бўлиб тураман,
Назаримни ҳеч ким алдаб кетолмас.

Мана шунинг учун чегарачиман,
Ватанимнинг жонбоз, фидокор ўғли.
Мана шунинг учун ботир соқчиман,
Мана шунинг учун элга суюкли.

1934 илл.

БАХТ

Куйла созим, бахт куйини чол!
Улуғ ўлкам, бир дам қулоқ сол...
Биз эмасми кечаги қуллар?
Боғлимасми эди бу қўллар?
Етим-есир, хору зор туллар,
Маҳкум эди ботир ўғиллар!

* * *

Эсдан чиқмас болалик чоғим,
Чоғ булмади бир кун димоғим.
Етим эдим, нонга туймадим,
Болаликда қувонч билмадим,
Етим эдик саёқ, дайди, хўр,
Етимларга йуқ эди ғамхўр,
Зулм туни бутун ботганда,
Октябрнинг тонгги отганда,
Юртимизга тулди эрк нури,
Кундай чиқди халқим ғамхўри!
Эй, халқимнинг ғамхўри — отам!
Доноларнинг энг зури — отам!
Эй, партия, бахт қуёши — сен,
Катта, ёруғ йўллар боши — сен.

М О С К В А

Кремль юлдузидан узолмайман кўз,
Кундуздай ёруғ экан Москва кечаси.
Тулқинланиб, шеъримга тополмайман суз,
Москвада тузилди бахтлар режаси!

Москва — бу элимнинг кайнаган калби!
Москва — ер юзининг куз тиккан шаҳри!
Москва — нур манбаи, балқир нур каби,
Қарайсану кишининг очилур баҳри...

Ўлкамда ўз ҳақини олди ҳар одам,
Озодлигу, саодат, кураш, гул ҳаёт...
Нақадар шарафлидир одам деган ном,
Бу ҳуқуқ, бу ҳаққа қўл сола олмас ёт.

Бу ҳақу ҳаққоният шундай муқаддас,
Шуни деб майдонларда кесилган бошлар...
Энди ҳеч кимса бунга дахл қилолмас,
Элимга парвонадир ойлар, қуёшлар...

Тарих китобларига ташласам назар,
Қуллар кўп исён қилган шу ҳуқуқ учун.

Маркс—Ленин даҳоси улуғ муътабар—
Ёруғ йўллар чизганлар бахтимиз учун.

Кремль юлдузидан кўз ололмайман,
Қувончимдан оқиб кетар қатра ёш.
Шу юлдуз тагида ярақлар мангу
Бутун юлдузларга нур берган қуёш...

1940 йил.

М И Н Н А Т Д О Р Л И К

Мен қандай бахтиёрман,
Туғилдим шу ватанда.
Ватанга фидокорман,
Севгиси жону танда.

Нари кетмас кузимдан
Боғларим, бустонларим.
Нари кетмас кўзимдан
Тоғларим, зар конларим.

Далаларим буғдойлик,
Водийларим пахтазор,
Кимда бор бунча бойлиқ,
Бунча давлат кимда бор?

Кимда бор бундай турмуш?
Бундай бахтиёр ёшлик!
Ким қилибди шунча иш,
Бу дўстлик, бу қардошлик.

Сизмайди қўшиғимга
Тошаётган қувончим,

Нега куйламай, нега,
Партия буюк таянчим!

Мен ундан миннатдорман,
Гуллатди богимизни;
Мен унга фидокорман,
Танитди ҳақимизни.

Ёшлигимнинг гул чоғи
Багишлансин ўшанга.
Яшасин минг йил тағин,
Бахтлар сочсин ватанга.

Мен қандай бахтиёрман,
Туғилдим шу замонда.
Ватанга фидокорман,
Токи жоним бор танда.

1940 йил.

ЛОЧИН ҚЎШИҒИ

(М. Горькийга)

Қоронғи тун... Бурон юрганда,
Булутларни ёриб учдинг сен.
Денгизлардан тўлқин урганда,
Кураш ўпқонига тушдинг сен!

Қанотингга урди найзалар,
Чақмоқларни севдинг, лочиним.
Кор этмади оғир лаҳзалар,
Бизлар учун куйдинг, лочиним!

Озодлик! — деб солдинг наъралар,
Озодлик! — деб куйладинг қушиқ,
Гулдураклар, буронлар, қорлар—
Тўсдиларми йўлинг? Асло, йўқ!!

Истибоднинг зах деворлари
Қафас бўлди жанговар қушга.
Бурлакларнинг фарёдларидан
Куй тўқидинг бошлаб хуружга!

Найза, қилич ёвга қаламинг,
Қушиқларинг учқур ўқ бўлди.

Шаънинг тутди бутун оламни,
Юракларга муҳаббат тулди!

Диллардадир сенинг қўшиғинг,
Қувват берар иш майдонида,
Булоқ булиб оқар саҳрода,
Юлдуз булар чексиз осмонда.

Диллардадир сенинг қўшиғинг,
Кунда тинмай ёзади қанот.
Ким айтади сени ўлган деб,
Асарларинг билан сен ҳаёг.

1958 йил.

НИШОНДОР КОМСОМОЛ

Ярқираб юлдуз каби ёнган нишон кўксингда-
дир,
Қанча довруқ, қанча шуҳрат, қанча шон
устингдадир.
Тер тўкиб кенг пахтазорда, қўлда рули
тушмаган,
Комсомол номи кеча-кундуз хаёлдан ўчмаган!
Шу учун йўлбошичимиз партия „ўғлим“ дер
сени,
Ҳам ишончим, ҳам умидим, ҳам суюқлим дер
сени!
Катта хирмонларда тўлди ерга сен эккан
чигит.
Шу учун кенг пахтазорда сен ботир, донгдор
йигит,
Шу учун рекорд унум олдинг, сенга шуҳрат
ва шон,
Шу учун Олий Совет—лойиқ, деди юксак
нишон!

1939 йил.

ҚҰШИҚЛАРИНГ ДАВРИМНИНГ СҰЗИ

(Ҳалима Носировага)

Куйла, куйинг бахтларга тўлиқ,
Жарангласин куйинг садоси.
Ҳаётингда қайғу-алам йўқ,
Сенинг авжинг — севинч навоси.

Шух нағмангдан тўлқинли говуш
Юракларга сингар, завқ тошар.
Типирчилар кунгил гўё қуш,
Парвоз этар, юксалар, яшар...

Сен қушиқчи бахтиёр элда,
Сен қушиқчи, ёқимли овоз...
Сен қушиқчи завқи бор элда,
Сенга жўрдир асрим — улуғ соз.

Куйла, куйла беҳисоб қушиқ,
Қулоқ солсин бутун ер юзи!
Қушиқларинг мазмунга тўлиқ,
Қушиқларинг давримиз сўзи!

1940 йил.

СЕРГЕЙ МИРОНОВИЧНИ ЭСЛАГАНДА

Тулқинлар бағишлаб фикрим, ҳиссимга,
Баъзан кечмиш кунлар тушар эсимга.
Келар хаёлимга ўтмиш, шум даврон —
Гўдак чоғимдаги инграган минг жон.
Жаллод қиличига тутилган бошлар,
Қон аралаш оққан беҳад куз ёшлар,
Боболар ноласи, оналар оҳи, —
Мен ахир курганман, мен бир гувоҳи...
Шундай хаёл қуши учганда ҳар ён,
Тик турар олдимда бир азиз инсон.
Элнинг бахти учун уйқу кўрмаган,
Хатарли йўлларда қўрқиб турмаган
Зарбаси душманга булган беомон,
Шиддатли жангларда юрган қаҳрамон.
Нега мен уни деб тузмайин ғазал,
Исми ахир минглаб дostonдан гузал,
Қандай унутолсин ахир хотира,
Эсдан чиқарми у? — Мумкинмас сира!
Сен эсда турасан, Миронич ҳар он,
Хотиринг дилларда, сен улуғ виждон,
Сен мангу яшайсан ғуллаган элда,
Сенинг мақтовларинг такрор юз тилда.
Биз учун ташландинг неча зиндонга,

Биз учун бординг сен қонли майдонга.
Сибир совуқлари, шимол қорлари,
Хатарли йулларнинг ўлим-дорлари
Сенинг мардлигингга сололмади қўл,
Сен ахир партия устирган ўғил.
Сен озод ўлкамда шарафли номсан,
Сен ахир ўлкам деб ёнган одамсан.
Буюк партиямнинг фидокор угли:
Биз деб қурбон бўлдинг, юраклар доғли,
Душманнинг фитнаси ҳаётинг олди,
Қутурган бир кўппак кулфатлар солди.
Бошқа не кутардик қутурган итдан!
Айрилдик сен каби жасур йигитдан!
Йиғладик... кўз ёши кўмак этарми?
Йиғладик... йиғлашдан қайғу кетарми?
Юраклар онт этди сенинг номингдан,
Юраклар онт этди, эй вақтсиз қурбон!
Юраклар онт этди, юраклар уйғоқ!
Ватан яна ҳушёр, ҳушёр, ўзинг боқ!
Нақадар ҳийлакор булмасин душман,
Қасос қиличидан қутулмас ҳеч он.
Сен учун оламиз буюк интиқом!
Унутмоқ маҳолдир сени, улуғ ном!

1939

ЎЗБЕКИСТОН

I - Қ ў ш и қ

Ким эдик биз? Хор эдик! Занжирда эрли
Қарши сўз айтсак, урилган бошимизга минг
Эл тўкарди қонли ёш, зулматда эрди ҳамма
Эрк тонги отди, кишанлар бўлди буткул
тору-мор.

Бир томонда хон, амир; бир ёқда золим
Эл буғилди, ғамга тўлди, қилди нола, торг-
Қар нечук исёнга йўлда сад эди зиндону,
Эрк тонги отди, кишанлар бўлди буткул
тору-мор...

II - Қ ў ш и қ

Ленин деди: Эрк олинг эллар!
Эрк остида букилмас беллар,
Эллар юрди Ленин ортидан,
Саодатга очилди йўллар.

III - Қўшиқ

Ватаним, гулистоним,
Бахт очилган бўстоним.
Озод Ўзбекистоним,
Обод Ўзбекистоним.
Бизга озодлик келди,
Кўнгилга шодлик келди.
Рус ишчиси йўл бошлаб,
Элга қардошлик келди!
Бизникидир бу улка.
Қайғу сололмас кулка.
Биз барчамиз қариндош,
Биз барча ака-ука!
Ватаним, гулистоним.
Бахт очилган бўстоним.
Озод Ўзбекистоним,
Обод Ўзбекистоним.

АМУ БЎЙЛАРИ

Эстинамдан чиқмайди, Тўрткўл, манзаранг,
Рақс этар, жилва қилар шўх Аму яланг.
Аму ўз ойнасини менга тутади,
Гоҳ ярқираб, шамширга ўхшаб кетади,
Гоҳ шуъла чил-чил синар чинни парчаси,
Қирғоққа бўса берар тулқин парчаси,
Памирдан Оролгача узун йўл Аму,
Жим-жима гул, уймакор, кўз илғамас сув.
Ел юрар, Аму уйнар тулқин гуркураб,
Баъзан тошар соҳилни даҳшатга ўраб.
Кўзларим қараб тўймас унинг ҳуснига,
Ватаним эркасидир, суймайин нега!
Ундан баҳра олади колхоз ерлари,
Ватанга бағишланган олтини-зари,
Елкан енгил руҳимни тортар ишвакор,
Мен суюниб кетаман, дилда навбаҳор.
Навбаҳор чечаклари қирғоқларингда,
Юртимнинг мўл подаси ўтлоқларингда,
Сен бизнинг еримизнинг зарур кўркисан,
Азиз ватанимизнинг эзгу мулкисан.
Сувларингдан пишади ҳаёт меваси,
Гул каби улкамизда сени севамиз.
Созингни чал шўх Аму, бўлай ҳамоҳанг,
Бирга-бирга куйлайлик, қўшиқлар жаранг!
1939 йил.

ИСПАНИЯГА

Аччиқ алам, заҳар кунлар зарбини уриб,
Ўтаётир оғир давр кундан-кун бадтар.
Миллионларни уз юртида очдан оч суриб,
Душман аблаҳ қачонгача фароғат этар?

Юрагимда қайнар, тошар, қаҳрим — аччиғим,
Сени наҳот юта олса бало гирдоби?
Золимларнинг қаршисига қўзғалдинг, кўр-
дим —
Бу мардликдир. Шундай дейди, тарих китоби...

Бу курашдир! Кеча билан кундуз талаши,
Қора тунда босинқираш каби кўп оғир.
Кесилмоқда нечаларнинг бегуноҳ боши,
Қанча одам оловларда қоврулмоқдадир.

Учмоқдадир душманларнинг шум қора қуши,
Бу улакса истаган қуш—сўнг чалинган занг.
Ҳуррият дер ботирларнинг янграган товши,
Қонли тарих қушиқлари бунга ҳамоҳанг.

Мен ҳур арслон, аммо сендан анча узоқда,
Лекин фикрим сенинг ила бирга кечади.

Кураманки, бўгмоқчилар сени шу чоқда,
Жаллод фашист доим сенга кафан бичади.

Сен фронтда қўлда қурол, кўзингда газаб,
Ҳужум, ҳужум! Ҳужум бошланг душманин-
гизга!
Ғайрат-ғайрат, тўсиқ бўлмас ҳар нечук азоб,
Ғалабангиз эркини берар ўз қўлингизга.

1939.

ПИОНЕР ЛАГЕРИДА

Қандай яхши бу ҳаёт,
Уйингиз қават-қават.
Боғингизда гул баҳор,
Оқади тиниқ анҳор.
Сиз унда чўмиласиз
Боғда уйнаб-куласиз.
Даста-даста келасиз,
Юз бир уйин биласиз.
Олмазор орасида,
Чаманлар орқасида,
Қуёшнинг шуъласида,
Чинорнинг соясида —
Ўйнайсиз, қайғунгиз йуқ,
Ҳар нимадан кўнгил тўқ.
Бахтли ёшлигингизга
Суқланади табиат.
Акангиз келди сизга,
Қилғали жиндек суҳбат:
Эй, шўх-кувноқ болалар!
Тинглангиз бир сўзим бор.
Биздан йироқ-йироқда —
Капитал ҳоким ёқда,
Ҳали эрксиз эллар бор,

Кўз ёшида селлар бор.
Бечора, оч авлод бор.
Болалар нон тополмай,
Тентирар кўчаларда.
Кукка етар оҳу вой,
Қоронғи кечаларда.
Оталар ишсиз, қувғин,
Оналар юзи сўлғин,
Улар ётолмайди тек,
Юраклардан тошар кек.
Кучаларга чиқишар,
Тўсиқларни йиқишар.
Қизил байроқ тутишар,
Бир кун келарки улар —
Бўйни занжирли қуллар,
Қадоқ қўлли ишчилар,
Ерсиз, жойсиз қўшчилар,
Зулмга ғолиб келар,
Замони янги бўлар.
Ўшанда ёш болалар,
Сиздай бахтли бўларлар.
Сизнинг бахтингиз кулган,
Ёруғ куйингиз, келган.
Тағин шўх-шўх уйнангиз,
Чаманларда қувнангиз,
Шўх қўшиқлар тўқингиз,
Аъло бўлиб ўқингиз!

1935 йил.

ЎЛИМНИ ЁМОН КЎРГАНИМ ҲАҚИДА

(Пушкин суратига)

Узоқ тунлар суҳбатдошим—сиз,
Улфатим—сиз ва сирдошим — сиз,..
Мени чулғар ранг-баранг хаёл,
Яратмоқчи бўламан тимсол!
Сўз ахтариб қотади бошим,
Совуб қолар столда ошим,
Туйғуларим тошар қирғоқдан,
Одатим шу болалик чоқдан —
Мақомини топгунича соз,
Қийналаман, шошаман бир оз.
Банд этади завқли изтироб,
Ҳарна бўлса, кўрсатаман тоб.
Тил учимда тополмай сўзим,
Сизга боқиб мўлтирар кўзим,
Шу мулойим, оддий сиймонғиз,
Ажаб хислат, ёлғиз имонғиз
Илҳомимга беради равноқ,
Сувдай равон оқар шунданоқ...
Эҳ, жаҳонга арзиган инсон.
Эй, санъатнинг томирида қон —
Асримизга асрдош бўлган,
Кўнглимизга чин сирдош бўлган —
Узоқ тунлар суҳбатдошим — сиз,

Улфатим — сиз ва сирдошим — сиз,
Борми менда яширарли сир,
Шоир бўлиб не қилдим, ахир?
Умри узун шеър ёзолмадим,
Узун йўлда факат бир одим...
Эҳ, бекорга улгансиз, устоз!
Замон истар сизникидай соз...
Ногаҳоний ўлимлардан дод!
Баъзан дилни қилади барбод,
Боболарни қақшатган бало,
Балоларга қилган мубтало.
Саодатдан ажратган офат,
Ногаҳоний шум бир касофат...
Ошиқларга айрилиқ солган,
Гўдакларнинг кайфини олган,
Ногаҳоний ўлимлардан дод,
Сизни асло тарк этолмас ёд.
Мен ўлимни ёмон кўраман,
Аммо, уни нечун тутаман?
Душманимдай этолсайдим фош,
Оёғига бойлаб қайроқ тош,
Денгизларга ташлаб ўйнардим,
Ҳар кўргулик бошлаб ўйнардим.
Қандай ёзай ўз нафратимни,
Сизга дейман бор ҳасратимни,
Мен ўлимни ёмон кўраман,
Мен унга кек сақлаб юраман.
Ахир, сиздан ким қилди жудо,
Жаҳон ночор айлади видо.
Улуғ ишга бўлган фидокор,
У севимли доҳиймизга ёр —
Феликсдан ким қилди жудо?
Кимлар учун булди у адо?
Серго саркор, Горький, Миронич
Кўнгиллардан кетарми? Йўқ! Ҳеч!

Ҳар қайсиси бир улуг ҳаёт,
Ҳар қайсиси асло ўчмас от:
Ҳар қайсиси ўзи бир дунё,
Ҳар қайсиси бир машъал гуё.
Ленин каби жонажон одам,
Асримизга қону жон одам,
Қуёш булиб порлаган доҳий,
Юксакларга чорлаган доҳий
Улди, деса бўзлайди олам,
Тинар қушиқ, қалтирар қалам!
Мен ўлимни ёмон кураман,
Мен унга кек сақлаб юраман,
Агар тутиш булсайди мумкин,
Бўғар эдим ўлимни букун.
Аммо, ватан ишқи бор жўшқин,
Юрагимда ёнар туну кун,
Кўз нуридай азиз — меҳрибон,
Ҳаёт каби зарур, жонажон.
Аблаҳ дунё — эски мода хар
Тинчимизни бузмоқ истаса,
Бахтимга гўр қазимоқ истаса,
Мен қўрқувни ташлаб куламан,
Ватан учун дадил ўламан!
Ватан учун соламан нидо,
Азбаройи ватан мен фидо!
Ханжарни ҳам ташламам нари,
Бир кун лозим бўлғуси бари.
Ватан бўлсин беҳавф, беҳатар,
Ўтолмасин сарҳаддан заҳар!
Шунинг учун юрдим машқ сўйлаб,
Ёвлар кўзи куйсин рашк айлаб.
Керак булса минаман отга,
Ёндашмасин чўчқа уватга.
Узоқ тунлар суҳбагдошим — сиз.
Улфатим — сиз ва сирдошим — сиз!

Мен ўлимга сақлайман нафрат,
Ҳаёт берар илҳом ва лаззат,
Аммо ўлим жирканч бўлса ҳам,
Кўзларида заҳар тўлса ҳам —
Мен ватанга содиқ бўламан,
Керак бўлса жангда ўламан!

1940 иил.

*
* * *

Йиглаб ўтди онам хору зор,
Йиглаб ўтди шўрлик умрбод.
Нури кетиб кўр булди кўзлар,
„Ҳайҳот!“ дерди, этарди: „Ҳайҳот!“

Юзларини ўлчади қамчин,
Азобларда сўнди бегуноҳ.
Эска олсам, кўзимда томчи,
Унут бўлмас у мотам, эвоҳ!

Зўравонлар эди ҳукмрон,
Ҳақсизликдан юрт эди безор.
Топмас эди етим бурда нон,
Одамизод хурланган ва хор...

Ёдимдадир онам тобути,
Ёдимдадир у совуқ ўлим,
Ёдимдадир онам ўгити—
Дерди: „Банда бўлмагин, ўғлим!“

Аста ўсдим, эс танидим мен,
Интернатга дуч келди йўлим,

Аста ўсдим меҳрибон ватан
Деди менга: „Улғайгил, ўғлим!“

Аста усдим, топдим парвариш,
Мен улғайдим ва йигит бўлдим.
Курашларда ўтда ёзу қиш,
Баҳорлардан чечаклар юлдим.

Азиз онам, азиз ватаним,
Қарзларим бор менинг буйнимда!
Буюрсангиз фидодир таним,
Не тан, руҳим-жоним она ватанда.

Онт ичаман, туққан онажон.
Онт ичаман оқ сутинг учун!
Севгинг бизга қалқон ҳам либос,
Ватан учун, дустлар, олға бос!

1942 йил

Ф А Р З А Н Д

Кун сайин ўсасан кузим олдида,
Кузим тушган сари кўнглим ҳам усар.
Теран бир севги бор ота қалбида,
Менга қадрлисан шу умр қадар...

Жилмайсанг, оламлар кулгандай булар,
Ўйгласанг, дардингни олайин, дейман.
Сенга бермоқчиман бахтиёр умр,
Чинакам бир ота бўлайин, дейман.

Ҳар нечук машаққат булса майлига,
Сен учун кутарай мен мардонавор,
Ақлда ухшагил, қизим, Лайлига,
Барчиндай бўлалгил элга фидокор.

Сен ором олсанг, бу кўнгли бўлар тинч,
Сен шухлик бошласанг шодумон мен ҳам
Сочларинг жингалак, юзгинанг қизғич,
Элда улғаясан бахтиёр, бе кам.

Ўйнайсану, қизим, билмайсан, букун
Кирди босқинчилар хушбуй чаманга.

ПАРТИЗАН ҲИКОҶСИ

Эр қариса, бобо дейдилар;
Аёл бўлса—ача ё кампир,
Қариганда биров шириндир,
Биров аччиқ гўё қалампир.

Бир воқиа сўйлайин сизга:
Йигирма йил бурун, қора қиш—
Изғиринлар, қору бўронлар,
Булар тинса сепилар ёғиш.

Отрядимиз кўп ҳорғин эди,
Келар эдик йўл кечиб бетин.
Ё таваккал, нима бўлса,—деб,
Келиб қоқдик биров эшигин.

Эшик очиш кўп қийин бўлди,
Шубҳа билан боқар хўжайин.
Биз таклифсиз кирдик (не чора?)
Совуқ қийнар дам утган сайин.—

Эшик очди нотаниш кампир,
Кутиб олди бизни фарзанддай.

Ухлаб олдик ўчок бошида,
Ҳар сўзида дерди „Айланай!“

Бор йўғини тушади бизга,
Момик эди ҳар похол тўшак.
Оллимизга тукди бор-йўғин,
Қайноқ чою, қаттиқ нон, туршак.

Кампир меҳмон қилди беғараз
Қаттиқ нони—палов ўрнига,
Кетар чоғда—ҳовучлаб туршак
Ҳам нон солди ҳар ким қуйнига.

—„Ўғилларим, йигитнинг умри—
Эл ғамида ўтгани яхши,
Жон аяманг оғир курашда,
Золимларнинг битгани яхши!“

Қанча йиллар ўтди у дамдан,
Ҳамон дилда кампирнинг меҳри.
Бизнинг элда шу кампир янглиғ—
Оналарнинг ҳар қайси бири!—

Она тўқир жангчига кулқоп,
Тўқир пайпоқ, тикар камзуллар.
Қору, туман, совуқлар ичра—
Ёвни қирар, тўнгмас ўғиллар.

Меҳрибонлар ҳар бир жангчига
Тўққан ўғли каби ёнадир,
Ҳар онанинг бордир фарзанди,
У меҳри тани-ла онадир.

1942 йил

МАКТУБЛАР

I

„Соғмисан, айланай,
Соғмисан, жоним.
Соғмисан, севгилим,
Жоним, жононим.

Утди кун, утди ой.
Ёзмайсан мактуб,
Не бўлди, севгилим,
Кузлайман, кутиб.

Қани ваъдаларинг,
Сузларинг қани?
Дер эдинг: доим
Севаман сени.

Узоқ кунлар кутдим,
Тунлар уйқу йўқ,
Ишқингда қон ютдим,
Бирдам уйқу йўқ.

Хат ёз, ўтинаман!
Омон бул, ёрим,
Мунда мен кутаман,
Мен интизоринг.“

II

„Ёзибсан, хат келди,
Кўп узоқлардан.
Боз муҳаббат келди,
Олис ёқлардан.

Билдим, ёр, қилибсан
Жангларда жавлон,
Ёвингни қирибсан,
Мисоли арслон.

Узоқдан хат келди,
Муҳаббат келди.
Азиз сурат келди,
Азамат келди.

На гўзал, на куркам
Илиқ боқиши,
На эпчил ва шинам
Қурол тақиши.

Соғ бўл, саломат қайт!
Кўзлар йўлингда.
Ёздим сен учун байт,
Гуллар қўлимда.

Соғ бўлгин ҳар қайда,
Мард бўл майдонда.
Мен кутай бу жойда—
Қолмай армонда“.

III

„Келар ой келаман—
Деб ёзгандинг хат.

Мунда мен шитизор,
Кутардим фақат.

Ногаҳон келди ёв,
Келмас булдинг сен;
Босқинчи итларга
Юриш қилдинг сен.

Бўрондай гуркура,
Ёвга даҳшат сол!
Шердай бул, йуқ бўлсин
У қонхур баттол.

Бири ҳам қолмасин,
Улуғ бустонда.
Ёв тирик бўлмасин,
Шу кенг жаҳонда“.

IV

„Балли, азаматим,
Офарин йигит!
Балли, мард севгилим,
Сенсан чин йигит!

Кўрдим мен расмингни
Газетамизда.
Ардоқлар исмингни
Кенг элимизда.

Қаҳрамон бўлибсан,
Бу ёр учун шон,
Аямай ур ёвни.
Жон учун ол жон!“

1941 йил.

КУЗАТИЛГАНДА

Мен йигитман, белбоғим бор белимда,
Мардоналик шарафи бор дилимда,
Йигитликнинг мазмуни куп қувноқдир,
Аммо ҳар бир дақиқаси синоқдир.
Менга дилжон берган ватан чақирди,
Илму урфон берган ватан чақирди.
Одаммасман ёв сафни бузмасам,
Майдон ора наъра тортиб, эзмасам.
Халқим, сенга қасам ичиб айтаман:
Албатта мен зафар билан қайтаман!
Ўғилларинг онт ичганча кетади,
Топшириғинг охирига етади.
Ҳаром бўлсин берган сутинг, онажон,
Гар булмасам Гурӯғлидай қаҳрамон,
Оқ сочингни душманларга ушлатмам,
Кузларингни, ота, сира ёшлатмам,
Қузғун қўйган уясини бузаман,
Қилич билан калласини узаман.
Ғиппа буғиб улоқтириб ташлайман,
Ёв авлодинг кузларини ёшлайман.

1941 йил.

У К Р А И Н А

Ростовда ўт ёнди. Ўтлар ичида.
Ўт сочиб, қон кечди қонлар ичида.
Олға, дўстлар, олға! Ғалаба сари!
Биз билан доҳиймиз, халқимиз бари!
Чопди танк, сувори, учди самолёт.
Ёмғирдек, ўқ ёғди, ҳамма ёқда ут,
Чақди чақмоқ, юрди кучли бўрон, сел,
Чопди тулкин, чопди бутун олам, эл.
Чопди бахт-саодат, чопди ҳур қонун,
Чопдик бизлар, чопдик сиз-ла, шу буқун.
Ростовдан қонли из шундай ювилди,
Қон бериб жон олдик—душман қувилди,
Тикдилар Ростовга шонли байроқни,
Кетдилар илгари ушлаб яроқни!

. . . . .
Қутлади партия, қутлади сизни,
Қутлади партия сиз билан бизни.
Қутлади мамлакат, қутлади олам,
Ювилди юракдан доғли бир алам
Қутлади оқ сочи юлинган она,
Қутлади соқоли қон бўлган ота,
Қутлади зулмда топталган сингил,

Қутлади қулликдан қутулган кўнги.
Қутлади ўликлар тошлар остидан,
Бўзлади гўдаклар душман дастидан.
Қасамёд этаман, ватаним ҳаққи,
Ватан берган ҳалол нонингиз ҳаққи.
Ёш жигарпорам ҳам гўзалинг ҳаққи,
Оқ сут берган она, ҳурматинг ҳаққи,
Бир жонимни минг жон қилиб чопаман,
Ишқимдан кўксимга қалқон ёпаман,
Ғанимга минг-минглаб даҳшат соламин,
Ажал ғовин бузиб, ёриб оламин!
Иван кирди хурсанд туққан уйига,
Қушиқ айтиб аста ёри шаънига:
— Гармонимни энди чаламан,
Ёрим қани, туйин қиламан,
Сингилжоним, менга жўр булсанг,
Ёрим билан қушиқ айтаман...

. . . . .

Иван бўшашди-ю, гармони тушди.
Бир фарёд айтгандай мунг оҳанг қўшди,
Деворлар қатида инграшнинг саси,
Ваҳмага айланган, бу ҳол нимаси?
Сочлари тузгиган, ранглари сомон,
Онанинг ҳолига тушунмас ҳамон,
Ўғлига қарайди, аммо куролмас,
Эшитар сўзларин, аммо тушунмас...
Ўрнидан туролмас, мадор унга ёт,
Вужуди қотгандай увишган ва мот.
Гўдагин пайпаслар, бўлар интизор,
Тополмай зорилаб боласига зор.
Иван чопиб: — Она! — деди қучоқлаб,
Сўз деёлмас она йиглаб, ачомлаб.
— Қани, она, қани сингилим, қани у?
. Қани ёрим, у севгилим, қани у?

Қани меҳнат қилиб топган рўзғорим,
Қани укам, қани у меҳрибоним?!
Ёши билан ювди қонли юзини,
Ғулдураб кўрсатди тили, кузини.
Иваннинг танига иссиқ қон юрди,
Сакраб у ўрнидан астойдил турди:
— Она, шу тил билан алла айтардинг,
Она, шу тил билан эркалатардинг.
Кузатиб мени сен, „Мард бўл“ дегансан,
Мардликка сен ўзинг, сен ўргатгансан,
Қасосни олишга кетдим илгари,
Мен билан бутун эл, элнинг эрлари.
Ҳаром булсин сутинг — учинг олмасам!
Душманнинг бошига кулфат солмасам!

. . . . .

Сўзлай олмас она, имо қилар: бор!
Бор! Болам, бор! Онанг, синглинг учун бор,
Меҳрибон уканг ҳам Ватан учун бор!
Бор, болам! Бор, сенга ватанингдир ёр!

. . . . .

Сўзлай олмаса ҳам у майиб лаби,
Ўғлига аёнди улуғ матлаби.

1943 иил.

САЛОМ НАВОИЙ!

Салом шоир, салом Навоий!
Санъатимиз юлдузи, ойи.
Асрлардан оша овозинг
Бизнинг кунда янгради созинг.
Ҳар сатрингда бахт юлдузи бор,
Бир юлдузки, қуёшдай порлар.
Инсонларга мева берган боғ,
Билим кони маънолар тоғ-тоғ,
Чечакларга тўлдирсам йўлинг,
Таъзим билан ушласам қўлинг,
Бир сатрингга шеърим арзимас,
На қилайки, дил тула ҳавас.
„Чордевон“, „Ҳамса“га боқаман,
Улар дарё, гуё оқаман.
Менга кўзгу, у жаҳоннамо,
Ҳар бир сатринг машъал, нур гуё.
Тебратгансан қоғозга қатам,
Ҳар сатрингда сунгсиз дард, алам!
Ҳақсизликнинг аччиқ изи бор,
Қаҳр ўтида қоврулиб ёнар.
Китобингни босиб куксимга,
Шеъринг упиб сурдим кузимга.

Айтганларинг ҳақ, уз кучида!
Дустлар учун шод бир намоиш,
Милкамизнинг ҳар бир бурчида
Сенга ҳурмат, сенга зур олқиш.
Салом-салом, эй шоир — устоз!
Сени мангу халқлар килар ёд.

1947 йил.

Ю Р А К С Ў З И М

Юлдуз каби яркиради икки кўзим,
Бажарилди партияга берган сўзим,
— „Кел, бир ўпай! — дедим, — пахта тер-
ган қўзим!

Республикам тантанасин эшитганда.
Янги ой ҳам тўйимизга тўйиб боқар,
Илиқ, иссиқ меҳри билан қуёш ёқар.
Ортада қолиб судралганлар ерга боқар
Юзи ёруғ ғолиблар-ла куришганда.
Бизга ҳаёт берган Ленин—улуғ киши
Сўзи билан ажралмади ҳеч бир иши,
Фикру ёди доим бўлди халқ ташвиши,
Ленин келиб тикилгандай бўлди шунда.
Сувни бугиб, Мирзачўлга қараб бурсам,
Ғишт устига ғиштлар териб бино қурсам,
— Декретингиз бажардик! — деб рапорт
берсам,

Ғалабадан Кремлга хат ёзганда.
Халқни севиб, яшаганлар виждон билан,
Ҳалол меҳнат қилса, ҳар ким дил-жон
билан,

Кўкси порлар бугунгидек нишон билан
Янги-янги ғалабага эришганда.

1957 йил.

Л Е Н И Н Г А

Фестиваль кунда барҳаёт кўрдим,
Сен юрган тупроққа кўзимни сурдим.
Ҳар миллат, ҳар тилда куйлайди шодон,
Бу ерга йиғилган бор олам-жаҳон.
Ҳар тилда соф дилдан айтар олқиш сўз,
Қалбларда зўр қувонч, тикар сенга кўз.
Аксингни кўролдим ҳинду кўзида,
Мисоли, эронлик меҳмон юзида,
Эшитдим сени мен немис тилида,
Абадий яшайсан ҳар ким дилида.
Пойтахда янграйди Хитой қушиги,
Араблар қалбида озодлик чуғи.
Нотиқлар нутқининг ҳароратида,
Ҳар уйин-кулгининг салобатида,
Сен борсан фестиваль байроқларида,
Йигит-қиз ўйини, чақчақларида,
Фестиваль бир гулу, Москва гулдаста,
Жаҳоннинг ёшлари шунга пайваста.
Сиз ўйин-кулгига қонинг ҳар маҳал,
Биз бахтдан мангуга қўйганмиз ҳайкал.
Йўқолсин ўртадан иғво-фитналар,
Бор бўлсин тинчлик ва озод улкалар.
Сен берган партбилет доим ёнимда,

Лениннинг шуури қайнар қонимда.
У менинг ҳаётим, орзум, амалим,
У билан тепади муътадил дилим.
Ленин — бу бошимиз устида байроқ,
Оламини ёритар нур билан ҳар чоқ.

1958 йил.

СОБИР ГЕНЕРАЛ

Юзига сингган юртим офтоби,
Халқим топширган қиличнинг гоби,
Дилида ичган қасамнинг ёди,
Халқига содиқ Собир генерал.

Бизларни деб сен фидо булибсан,
Азиз жонингдан жудо бўлибсан,
Партиям айтган йўлдан юрибсан,
Ватанин севган Собир генерал.

Бахтномамизда шуҳратинг порлар,
Авлод ба авлод сени кўп ёдлар,
Ёвларга қарши бизларни чорлар,
Номинг ҳеч ўчмас Собир генерал.

Зафар-ла номинг ёдлаймиз дилда,
Зарга ўралган расминг ҳар элда,
Эминжон ёзар шеърни ҳур тилда,
Доим биз билан Собир генерал.

1956

ИШГА БОРГУНЧА

Сирень гуллари очмоқда гулин,
Парвонадир гўзал капалак.
Сакраб қизим чузади қўлин,
Тутолмайди, учар бедарак.

Бошингизда сирендан чамбар,
Қизаргандир юзингиз анор,
Мунча ҳам шух ўйинларингиз,
Завқингизга меҳрим хўп қонар.

Баҳор тўйи, қўшиқлар жаранг,
Шўҳ, хилма-хил, завқли ранго-ранг;
Баҳор, лола, гул, булбул, бола—
Шеъримга куп бўлар ҳамоҳанг.

Эксанг ниҳол қолур нишона,
Ишлаб терга ботар пешона.
Қушларга ин қурганинг яхши,
Бундан ортиқ бўлмас кошона.

Оширасиз завқимни мунча,
Илҳомимга завқ берган ғунча.
Ўйнаб қолай сиз билан бир дам,
Яйраб кулай ишга боргунча.

1957 йил.

ИҚБОЛ ЮЛДУЗИ

Учаётир айланиб ернинг йўлдоши,
Ҳанг-манг боқади кукнинг ой ҳам қуёши,
Бу ажойиб муъжиза, бу ишнинг боши,
Кўп ҳам утмай чиқамиз гўзал ойга.

Ҳеч бир чўққи қолмайди бизлар олмаган,
На бир хаёл рўёбга чиқмай қолмаган,
Борми ҳеч иш дунёда қила олмаган?
Тикамиз байроқни мўлжал жойига.

Қари қуёш ҳовлиқиб „бўлинглар“ деди,
„Ойингизнинг сочини ювинглар“ деди,
Дарак солиб юлдузлар „туринглар“ деди,
Фан юлдузи келмоқда жадал жойига.

1958 йил.

САЛОМ БАҲОРИ

Эрта тонг пайтининг соф ҳавосида
Ишга утганда,
Фабрик- заводларнинг сас-садосида
Янграб кетганда
Бутун шаҳар усти... Тонг очар юз,
Яшнаб—барқ уриб.
Дарёлар қуёшга уйнатарди кўз,
Чаққон югуриб...

Шунда булоқларнинг шилдирашлари
Эшитилади.
Шунда далаларнинг атлас тўшлари
Жилва қилади.
Шунда дараларнинг соз говушлари
Ҳар ён тўлади.
Эрта тонг чоғининг ипак ўпишлари
Тез ёйилади.

Биринчи упишдай ширин-шакардир
Баҳор кунлари.
Ширин бусалар-ла фарах тўкадир
Баҳор тунлари.
Яшил бутуқларни аста эгадир

Баҳор гуллари.
Жаранглаб ложувард жомга тегадир
Баҳор унлари...

Зийракдир, абжирдир, қайнаган кездир
Бу кирган фасл.
Соғлом нафасларда етишган қиздир,
Эмас хаста, сил.
Дема, сан: „бу фасл ташна, гулсиздир“;
Гуллари асл.
Гул очар, кўкарар, қадами тездир,
Чаққон бу насл...

Бу фасл энг гузал, ширин дамларда
Кўзларни очур.
Баҳорнинг қушиғини парда-парда
Қирларга сочур.
Баҳорнинг мазмуни тракторларда
Манзиллар ошур.
Баҳор ҳам далада, олтин қирларда
Тўлқин-ла тошур.

Қўкатда, қуёшда завқ ол ёнбошлаб,
Йуқ ерда муз, қор.
Сувлар оқишдадир тарона бошлаб,
Гувлашда анҳор.
Сафарбар минутларинг жиловин
ушлаб,
Илгарироқ бор.
Қучаман, гул танинг кунглимни
хушлаб,
Салом, эй баҳор!

1945 йил.

Г У Л Н О Р А

1

Қайрилган қора қошинг,
Ўн саккиздами ёшинг?
Гулчамбар тула бошинг,
Ширин, эркам Гулнора.

Сабр қилдим, бас, шунча,
Хандон очил эй гунча,
Келгин, ноз этмай мунча,
Жоним ёрим Гулнора.

Кипригинг камон, қора,
Севгига борми чора?
Гўзаллардан сен сара,
Гул дийдорим Гулнора.

Сени кўрдим гулбоғда,
Севиб қолдим шу чоғда,
Қолдирма дилни доғда,
Жафокорим Гулнора.

Кулсанг нурлар сочилур,
Юрсанг гуллар очилур,

Күзларингда порлар нур,
Нурга тўлган Гулнора.

Кўзларинг қора — чарос,
Бу гўзаллик сенга хос;
Ёнасан кийсанг атлас,
Жон офати Гулнора.

Сакра шалола каби,
Лабларинг лола каби,
Худли шўх бола каби
Хулқ — одати Гулнора.

Бўйинг сарвидай роса,
Ҳуснинг бўйингга яраша,
Сен ёрим бўлгил танҳо,
Адойингман Гулнора.

II

Биз иккимиз гулбоғда,
Кечалар ойдин.
Ўйнаб, куйлаб шу чоғда
Сув оқар сойдин.

Ширин-ширин сўзларинг
Ишқим алласи.
Кулсанг қаро кўзларинг
Юпанч ялласи.

Сен куйласанг яллалар,
Шунга хуморман.
Куйинг ишқим аллалар,
Аллангга борман

О, ўн саккиз баҳорнинг
Гули, инжуси.
Баҳордаги наҳорнинг
Қизил ғунчаси!

Бахтиёрман сен билан,
Сен этгин вафо,
Онт ичганман, қайтмайман.
Қилсанг-да жафо.

1956 йил.

ДЕПУТАТ ҚИЗ

Қирмизи байроқлар ҳилпирар,
— Партия, дунёда минг яша!
Москвага кетади депутат,
Эл севган теримчи Ойпошша.

Ким билмас Ойпошша доврўгин,
Колхознинг ударник қизини.
Чечан қиз, меҳнатда танилган,
У сўзлар Москвада сўзини.

— Ойпошша, биз учун сўзлагин!
Биз учун дўстларнинг қўлин сиқ!
Ойпошша, довдираб қолмагин,
У юксак минбарга дадил чиқ!

Қирмизи байроқлар ҳилпирар,
Партиямиз, дунёда минг яша!
Москвага кетади депутат,
Эл севган асл қиз Ойпошша.

МАРҲАБО. ЛЕНИН НАСЛИ.

(Институтни битирганларга)

Қутлайман, дустларим, шу диплом билан,
Ақлингиз сингдирган минг том-том билан!
Игна-ла қудуқни қазиган каби,
Дунёни пиёда айланган каби
Илми сабот-ла эгалладингиз,
Ғайратни пойгага эгарладингиз.
Мана ишлар қизгин — жуда тобида, —
Ишлангиз янги ер офтобида.
Билимда лиммо-лим доно бўлибсиз,
Ақлу идрокда ҳам нақ бол келибсиз;
Энди зўр тоғларнинг сирин очингиз,
Нурларни ўрганиб нурлар сочингиз!
Бахтингиз мисоли иқбол юлдузи,
Йўлингизга машъал Лениннинг ўзи.
Дипломда давлатнинг муҳрини кўрдим,
Халқимнинг эътибор, меҳрини курдим.
Марҳабо, дўстларим, меҳнат кутади,
Чинакам имтиҳон энди утади!

ЎҒИЛЛАР

(Янка Купаладан)

Улуғ ота уғилларини тўплаб,
Бир кун таклиф қилди узин уйига;
Олти уғил эди; ғоз қатор қараб
Кирди бари оталари ёнига.

Ота ҳар бирини узича айрим
Аҳамият ила сурай бошлади.
— Турмушда, сўйланг-чи, бўлмоқчи сиз
ким? —

Дея ҳар ўғлига сувоқ ташлади.

— Чунки, — деди, — уғилларим яшайсиз,
Меҳнат бекор бўлмайдиган ўлкада.
Бунда сиздай жанговарлар, шубҳасиз,
Ҳеч бир ўчмайдиган юксак фахрда.

Лойиқ ҳурмат билан бэр уғиллари
Ота қаршисида тип-тик туради.
— Рухсат эт, муҳтарам, ўғлинг ҳар бири
Навбат ила бир-бир жавоб беради.

Биринчи дер: „Дада, менинг истагим
Жанговар бир тракторист бўлишда;

Тоза кенгликларда кериб кукрагим,
Ерлар ҳайдаб олқини, шараф олишда.

Денгиз ортидаги кишилар олдида
Бир гап булсин ахир ғурурлангани.
Дон, буғдой, ғалланинг буйини албатга
Одамнинг бўйига ростлайман, ҳали“.

Сўйлар иккинчиси: „Завод хўп яхши,
Бориб курган эдим уни бир замон.
Домналарда эритиб маъдан тоши,
Оқизсам ариқдай, мана шу армон!

Домналарнинг, мартенларнинг ёнида
Шахталарда, дада, тургим келадир.
Ўртоқларим ўлкам шахта — конида
Менга кўмир, мис ҳам маъдан берадир“.

„Денгизларда сузиб юрсам, дейман, —
Деди, шунда учинчиси тик туриб. —
Буюк юришларда мен булсам дейман,
Мағрур челюскинчилардай барқ уриб.

Совуқ денгизлардан иссиқ денгизга
Мен солган из — рейс чўзилиб ётар.
Пароход чайқалиб тўлқин тоғларда
Кукраги-ла ёриб йуллардан утар.“

Туртинчиси деди: Учгим келадир,
Пулат қаноти бор юксак қушлардай.
Ўлчаб, осмон сирин очгим келадир,
Шу уйинг устида совуқ қишларда.

Беҳуда кирмаган тушимга бургут,
Юрагимда жиндек йўқ ором, тоқат.

Дада! Булсам бир йигитки, қалбн ўт,
Қаҳрамон учувчи бўлсам, саодат!

„Мен буламан қаҳрамон қизил аскар —
Дея бешинчиси жавоб қилади. —
Сақлағумдир чегарани тун-саҳар,
Душман келолмагай, келса улади.
Нарком Ворошилов қўлимни сиқиб
Дегай, мардонасан йигит, бор бўлгур!“

Ўғилларнинг олтинчиси тик туриб,
Деди: „Мен қўшиқлар, куйлар тўқийман.
Сўнгги жанг — шу Ленин асри ҳақида
Куй тўқийман, куйлаб, ўзим ўқийман.“

Одам болаларининг юксак бошида,
Кутарилди бахтимиз худди қуёш.
Биз ким эдик, советлар ўлкасида
Бир-бир ишга ҳар қайсимиз бўлдик бош“.

Шундай жавоб қилди бор ўғиллари,
Ўғилларки, бари яхши жонажон.
Отасига аниқ бўлди сўз бари —
Содда сўз, оддий жавоблар шу он.

Жанговар бир коммунист-ди бу ота.
Пролетар қучоғида туғилган.
Эски жаҳонга у бекор — беҳуда,
Қарши туриб, юриш — ҳамла қилмаган.

Б А С Т И

(С. Вурғундан)

Юртимиз силкиниб чиққач қафасдан,
Олдим сўроғини Курдан, Арасдан¹
Исмингга боғлайин бир янги дoston,
Кўзимда жонланур хаёлинг сенинг.

Сенмасми? Умрингда ҳийла билмаган,
Ортиқ сўзламаган, ортиқ кулмаган!
Мени ўйлантирар кўрганда баъзан
Бу оғир туришинг, камолинг сенинг.

Сенда қудрати бор буюк бир элнинг,
Тозадир виждонинг, тўғридир дилинг.
Қалбингда қолмаган на тангри, на дин,
Ҳаётга бошқадир саволинг сенинг.

Лолалик чўлларда ҳақиқатан сен,
Эрта саҳарларнинг илк муждасисен,
Боқиб ҳунарингга соз тутганда мен;
Очилар гул каби жамолинг сенинг.

---

¹ Кур, Арас—дарё исмлари (Озарбайжонда).

Кўзингда порлайди қайнар булоқлар,
Кўнгил сезганини хотирда сақлар,
Қўл билан кўрсатар кичик ўртоқлар,
Шоирга ўхшайди бу холинг сенинг.

Сен бир қуёш каби порлаган ерда,
Хаёлим уй тикар яшил кукларда.
Бир қалам урмасин умрлик дардга,
Ҳеч ҳам келмагуси заволинг сенинг.

Онанг сени туққанда отингни „Басти!“
деди,
„Қулларимни бу фалак ўғилдан кесди“
деди,
Қоида шундай эди. Қиз туққанда оналар,
Боқиб қора киярди сув устида сўналар.

Шўрлик хотин уялиб, қизарарди эридан,
Минг бир варақ йиртилиб кунглининг
дафтаридан,
Дер эдилар: „Қиз нима, топгани йўқ,
бори йўқ,
Рафоси йўқ, қалби йўқ, ошиққа қарори
йўқ.

Ўзга шамин ёндирар, букун эрта кетажак,
Кучманчи қуш кабидир, уясин тарк
этажак“
Бизнинг жоҳил боболар хурлаб боққан
хотинга,
Дер эдилар туй куни келиннинг соғлигига:

---

¹ Бас, бўлар! — маъносида.

„Онам, опам, қиз, келин,
Қул, оёғи тез келин,
Етти уғил истайман,
Биттагина қиз, келин“

Яна тарих очилди хаёлимда узоқдан,
Дунё менга куринди бир қоронғи ётоқдан...
Оҳ, муқаддас оналик! Не тушмаган
бошингга,
Оқар сувлар қоришган гуноҳсиз кўз
ёшингга.

Сен бўй кутарган чоқда зиндонларга
отилдинг.
Хужаларга, бекларга бир қул каби со-
тилдинг.
Ҳар еган овқатингда минг аччиғни
туярдинг,
Меҳмоннинг ҳам эрингнинг оёғини
ювардинг.

„Назокат“ саналарди бу чиркин шум
ўйинлар,
Сочларингнинг рангига ўхшаш эди у
тунлар.
„Сочи узун булганнинг ақли калта бу-
ладир“
Муҳаммаднинг куръони, шариати шун-
дайдир.

— Сен, эй сувлар париси!
Инсоният онаси!
Меҳрибондир қучоғинг,
Соф виждонинг буюқдир,

Сенсиз ёнган ўчоқнинг
Еруғи кўп сўникдир...

Кун хуммордир юзингга,
Ой ошиқдир кўзингга,
Башар сендан тўймаган,
Ким бошини қўймаган.
У меҳрибон тизингга?
Чол қалбингнинг созини!
Оч умрингнинг ёзини!
Ким тортар шу ёшида
Тунда бешик бошида
Чакалоқлар нозини.

Балки тозадир сутинг,
Бир мактабдир ўғитинг.
Сенга лойиқ бир асар—
Ёзмагандир шоирлар
На ўтмишда, на букун.

Бири деди: „малаксан“
Яна бири: „чечаксан“
Сен эй кўнгил дилдори,
Бир-бир айтсам уларни
Ўқийсан, кулажаксан!

Оқ юзингни „ой“ деди,
Қошларингни „ёй“ деди,
Ёзмади захматингдан,
Ғамингдан, меҳнатингдан
Меҳнатинг шона деди.

Сен хирмонлар бошида,
Тупроғида, тошида,

Қулингда сариг бошоқ,
Қучоғингда чақалоқ,
Сарғаярдинг ёшингда.

Тинмадинг туйда, ёсда¹,
Сигир соғдинг аёзда.
Меҳнат булди сирдошинг,
Аста-аста куз ёшинг
Оқди Курда, Арасда...

Билмади қутулиш бор
Бизнинг шурлик оналар...
На бир товуш, на бир сас
Уларга бўлди қафас
Совуқ ҳаромхоналар.
Кечгунча умр ёши,
Уришгунча куз-қоши,
Боқиб сўлғин бир гулга,
Қул билан отти чўлга
Унинг виждон ўйнаши!

Сен эй муқаддас она!
Не ёзсам оздир сенга,
Руҳингга кулди кундуз,
Шеъримни гул каби туз,
Ўқиб бергин ёққанга.

Оч қолганинг, ёмон кун
Юрак сийнангда сулғун...
Иситмалар жонингда,
Етимларинг ёнингда.
Ёруғ дилни, эй хогин!
Урчуқ каби боғладинг.

---

¹ Ёс — аза, мотам

Сочинг бахтингдан қора,
Боқиб-боқиб шуларга
Алла дединг йиғладинг!
„Шунақами, доду войдан,
Аламли дод-войидан.
Кунда бир ғишт тушарди,
Ўмримнинг саройидан“

Басти! Қалам чиздик у кунларга биз,
Қуёшдан пой олди озод наслимиз,
Ўзгарди сувларнинг аввалги саси,
Ўзгарди дунёнинг илк харитаси...

Озод юртимизда на шам сунади,
На тоғлар бошига туман қўнади.
Ўлди боболарнинг сафил рўёси,
Туғди асримизнинг қизил дунёси.

Сенинг ҳам кўзингга тушди ойдинлик,
Ўмрлик зиндондан чиқди оналик.
Доҳийлар яратган эй буюк она!
Шеъримнинг ҳар сузи олқишдир сенга.

Олқиш у буёқсиз, тоза юзингга,
Олқиш у ҳийласиз, тоза сузингга.
Олқиш бизга берган ҳалол сутингга,
Букун ҳам бурчлиман ҳар угитингга.

Сенда табиатнинг софлиги бордир,
Сени туйган кунгим на бахтиёрдир!
Ҳаётнинг шеърдир гул ёноқларинг,
Қуёшдан ранг олур ол дудоқларинг.

Сўзнинг тўғриси айтий юракдан,
Мафтунман маъноли гузалликка ман,

Қутулиш йўлини кўрсатди азиз
Ленин устозимиз, улуғ бобомиз.

„Чиқмаса хстин гар учоқ бошидан,
На озод она бор, на озод ватан“.
Бу сўз порлаганда бир чақмоқ каби,
Очилди рангимиз бир чечак каби.

Шарқнинг кўкларида қуёш порлади,
Қутулди оналар, қизлар авлоди,
Отилди элларнинг бошидан қора,
Қоронғи кечалар осилди дорға.

Лол бўлиб қолмадинг сен бир бурчакда,
У эски—қуръонни ёқдинг ўчоққа,
Ёқинг Муҳаммаднинг шариатини,
Ўзгартирдинг дунёнинг табиатини.

Ортиқ қўрқитолмас сени хўжалар,
Ҳар ерда, ҳар тилда сен ҳақда сўз бор;
Боқиб юртимизга илҳом соласан,
Кўкда қушлар каби қанот қоқасан.

Чечаклар ранг солур у, гул юзингизга,
Қудратинг кўринур ерда, денгизда.
Қизил бир аскардек сен-да ҳозирсан,
Шолча тўқийсан ҳам шеър ёзурсан.

Бу янги қалбинг-ла, шууринг-ла сан,
Бизнинг қишлоқларда муаллимасан.
Сигир ҳам соғасан, у ор эмасдир,
Ижодкор қўлларинг ҳуқуқи бирдир...

Эй, совет паспортли бизнинг оналар!
Сиздан ёруғ олар касалхоналар,

Жонланар янгидан сўнган бир ҳаёт,
На гузал ярашар сизга оқ халат.

Бола боқчасидан ўтардим, бирдан—
Куз солдим ўйнашган гўдакларга ман.
Улар эшитмаган на дин, на миллат,
Дудоқлар дер эди ёлғиз муҳаббат!

Бир қалам қошли қиз йиғиб уларни,
Бир-бир кўрсатарди шух уйинларни,
Бу ёш мураббия куларкан баъзан,
Боқиб завқ олурди ёш гудаклардан,

Қараб, куз улади уз боласидек,
Ўгай маъносига қўйилгандир чек.
Басти! Сеникидир порлоқ саҳарлар,
Таърифингни сўйлар қишлоқ, шаҳарлар.

Тугул Бокугина, ёхуд Москва,
Сенинг шуҳратингни тулқинли ҳаво —
Ёйгандир, биламан, букун ҳар ёнга,
Ҳиндга, Фаластинга, Арабистонга

Уваси, яйлови ўлим сасиган,
Бу кунда кур каби қуръон ўқиган
Шарқнинг гўзаллари эшитар сени,
Боқиб орзу қилар бизнинг ватани.

Умрлик уйқудан уйғонур инсон,
Шарқнинг шаҳарлари турар уйқудан...
Қўй, ўлсин чириган, заҳарли одат,
Яшасин озодлик ҳамда саодат!

Басти! Қуёш каби тозадир юзинг,
Сен илк боласисан бизнинг кундузинг.

Сеники увалар, сеники эллар,
Этаги елланган пахтазор чуллар.

Сеники ҳавоси сарин яйлоқлар,
Жайранлар сув ичган совуқ булоқлар
Сеники сахарнинг ҳулкар юлдузи,
Сен, ҳей юртимизнинг қаҳрамон қизи!

Сеники бу қонун, бу тупроқ, бу сув,
Ленин асрининг қуёш урдуси!
Сеники инсонлик, сеники виждон,
Очилмиш гул каби қуёш ҳам хандон,

Сеники шоирнинг шеъри, илҳоми,
Менинг кимлигимга шоҳиддир жами...
Эй, она юртимнинг гузал келини!
Менки муҳаббат-ла сиқдим қулингни,

Бу дустлик, қардошлик суйла, бор бул-
син,
Бу ишқни унутсак, бизга ор булсин!
Қўй, ёзсин бошқаси корсет кийинган,
Эри-ла уришган кунда теннинган.

Кунда минг ранг олган, минг жилдга
кирган,
Ёнида олифта, итни кездирган,
Ясама холлари юзида бир доғ,
Бизнинг эл тилда оёғи тойгоқ.

Қўйган упасини юзида сотган...
Мармалад дудоқли, руҳи шарлатан
Мешчан хотинларнинг „ғўзаллигидан“ ..
Сенга шоир булиб яралмишман, ман.

Мен сени ёзмадим тили мазали,
Ёзмадим кайф қуши, мажлис гузали,
Мен сени ёзмадим на жин, на малак,
Биз-ку одамлармиз, булар не керак?

Ёзмадим: қурбонинг булай бошингга!
Сен раво курмасдинг ўз қардошингга;
Бу ёғли сузларнинг сўнгида ҳар он,
Отилмиш хотинга минг қора бўҳтон.

Сотилмиш хонларга бир балиқ каби,
Сўнгида кир бўлган бир ёйлиқ¹ каби.
Отилмиш у бизнинг шурлик оналар,
Тарих, манглайида на тамғалар бор!

Басти! Чарчамагил, ҳали қулоқ ос,
Яна шоирлигим кизиди бир оз.
Кўнглим учар отдай айланган елга,
Қизади боргунча ўзоқ манзилга..

Илк илҳомим булган бу қизил байроқ,
Кун каби порлаган бахтимга бир боқ!
Жавобсиз қолмаган ҳали саволим,
Ҳар томон учадир торлан хаёлим.

Бу куннинг шоири хўп бахтиёрдир!
Ленин асрига хизмати бордир.

Оҳ, саҳар, саҳар,
Туққанда ҳулкар
Басти қулига
Ишонур элар.
Сен далаларни

---

¹ Ёйлиқ — румол.

Донм кезарак,
Урар сийнангда
Улуғ бир юрак,
Кулар чечаклик,
Ҳар қоя, хар тик.
Сенга суз қушар
Хинали каклик.
Манглайда тиграр,
Вужур-вужур тер.
На ёзса оздир
Минг вароқ дафтар.
Сен йиғин-йиғин
У оқ пахтанинг
Ижодчиси сен,
Меҳнатга билгин!
Ўтди қора қиш,
Баҳорга олқиш!
Сен ҳей қаҳрамон
Қуёш-ла ёриш!
Булутни қуймай,
Чиққач янги ой,
Сен юклайдирсан
Пахтани той-той.
Ҳаётдир—эмгак.
Тагин не демак.
Эл сенинг онанг,
Сен унга кўмак!
Ҳей озод хотин!
Кўзларинг ойдин!
Мен на ёзардим,
Сен бўлмасайдинг.
Эй улуғ она,
Бурчлиман сенга.
Ҳали бу дардим
Турсин бир ёнга

Очилди ёзим,
Суҳбатим — созим.
Сен ҳунар кўрсат,
Мен шеър ёзай.
Маслагимиз бир,
Оламга билдир:
Шоир ҳаётсиз
Шоир эмасдир.
Ортиқ уянг бор,
Элинг—уванг бор
Торинг куйлайди,
Минг бир ҳавонг бор,
Озоддир тилинг,
Озоддир элинг,
Бирда севгилим
Букилмас белинг.
Саҳарларда кул,
О, сочи сунбул,
Қўшигин айтсин,
Шоир ва булбул!

Басти! Бизнинг бу тоғларнинг
Шир-шир оққан булоқларнинг,—
Устларига кун туғмишдир,—
Сафоси бор яйлоқларнинг.

Кўнгил бердик ҳур меҳнатга,
Қанот бердик муҳаббатга,
Ҳар эшикда бир боғ бўлсин,
Ҳурмат бўлсин табиатга...

Қуй, очилсин минг бир чечак,
Қизил гулдан атир олсак...
Большевиклар табиатни
Келин каби безаяжак!

Бизникидир баланд тоғлар,
Дунё қадар завқимиз бор,
Қуй, йўлларга соя солсин,
Қатор-қатор бўйли чинор.

Ошиб, тошар эл давлати,
Колхозимизнинг йилқи-оти,
Тутиб бўғинг ичимиздан
Кўппак ўғли зиёнкорни.

Душман кирар „ширин тилга“,
Юзимизга кула-кула.
У тирмашар қуртлар каби,
Боғчамизда қизил гулга.

Душман бизни ёдга солар,
Кўнгли қора виждонсизлар,
Кичкина бир сиримизни
Минг тиллага сотиб олар.

Ҳар жабҳада ухламайлик,
Аскар каби биз турайлик.
Йўқса, бориб тегар тошга
Дарёмизда юзган қайиқ.

Баъзан мени ҳар ёт боқиш,¹
Айлантириб „олқишламиш“
Мен уларни дўст билганман,
Менга гул ҳам „бағишланмиш“.

Бу бир тоза эъгирофдир,
Янглишмоғим ноинсофдир,
Кўклар қадар кунглим очик,
Олмос каби дуру софдир.

Басти! Яна битта матлабим бордир,
Умримдан на кечса бир ёдгордир.
Лекин унутилар уларнинг кўпи,
Налар ёзганимни ҳаётдан ўқи!

Энди созим гутиб суҳбаг очай ман,
Ўлмас, унутилмас бир хотирадан.
Ким дерди, жонимда бир сўз қолмамиш?
Яхши ёдингдир ўтиб кетган қиш.

Юрди Москвага қараб вагонлар,
У кун тўлқин урди қалбимизда тор...
Бир қуёш порлади кўзларимизга,
Очди эшигини саодат бизга.
Йўлда тўрт кун бизни эркалаб ҳаво,
Бизга, келинг! — деди улуғ Москва.

Хаёлим ўхшайди тагин тарлонга.
Тагин бош уради қизил майдонга,
(Бошқа бир шоирнинг сиқилди қалби,
Йиқилди тошларга бўз чумчуқ каби)
Бундадир ол рангли қизил мавзолей,
Соқит бир оламини ўйлантирар, ҳей.
Қарасанг тошлари қизил бир ёқут,
Бунда уйқудадир бир улуғ тобут.
Бир улуғ тобутки унда бир ҳаёт,
Унинг ҳурматига чопар коинот.
Ҳинддан, Ҳимолайдан, Мисрдан, Чиндан,
Қумлар денгизидан, ўтлар ичидан
Қизил Москвага келган элчилар
Олдин бу тобутни зиёрат қилар.
Билгинки: ҳар замон Бастидан, мендан,
Туғишган Москвага қуноқ бўлганда,
Борамиз Лениннинг соғонасига,
Озодлик чақирган улуғ сасига.

Ана мавзолейда парад замони,
Турар ўлкамизнинг бош қўмондони —
Сталин — Лениннинг илк талабаси.
У бўлди, дунёнинг кескин бир саси,
Майдонни тулдирган ҳадсиз олқишлар
Деди Лениним бор, партиям бор!

Басти! Нагузал шу улуғ даврон,
Бор бўлсин давронни шундай яратган.
Мен шоир булсам-да бир шiorим бор:
Ўлсин ўз халқига хонин чиққанлар!
Шунда тугатайлик бу шеъримизни,
Бошқа мавзулар ҳам кутади бизни.

ПАРТИЯ ЧАҚИРГАНДА

Жамбулдан

Ватан учун партия жангга чорлар
Ватан бизга жуда қадрдон.
Ботирлар бош берган юрт учун,
Эллар, халқлар қушган қону жон...
Энгилмас бу ватан ҳеч қачон!

Мен овулда тинч ўтирайми?
Кўкрагимни қилмайми қалқон?
Узангига қўймайми оёқ?
Халқим билан кетсам жанг томон,
Куйламакдан ҳормайман бир он!

Эй уғиллар, отни эгарланг,
Партияга ҳамроҳдир қушиқ,
Янги дунё порлайди қувноқ,
Халқ қуёши нур сочар ёруғ,
У билмаган ҳеч ишимиз йўқ.

Қора тунда эски девордан
Қора қашқир ўтди ватанга.
Қўшиб қўяй эски мақолдан;

„Ўлим келса ваҳший хайвонга
Ўзин урар очиқ томонга!“

Очиқ жой йўқ... ҳар томон найза,
Найзамизга тутилар шақол.
Эй ўғиллар, отни эгарланг,
Халқи билан кетар Жамбул чол,
Чол жанг қилар ва айтар мақол:

Икки дунё урушга кирди,
Бири кекса, бири навқирон;
Қора илон-фашист дунёси!
Ёш лочиндир элим қаҳрамон,
Чангалида жон берар илон.

Она лочин партия ўзи,
Ёш лочинлар ортидан учар.
Ғалабага иноқ барчаси,
Зарбасидан ёвлар ўлишар,
Суякларин қора ер қучар.

Қўрғошин қуй, қўрғошин, Чимкент!
Қўрғошин бу душманга ўлим,
Мис қуй тезроқ, Болхаш, мислар бер!
Туплар отар беаёв гум-гум,
Тўплар отса юқори қўлим!

Каспий, кўпроқ балиқлар юбор!
Балиқчилар, ишда бул чаққон!
Пахтаю, дон, қора мол юбор!
Оғир чоғда бари мадор, жон,
Ватандошлар, юборинг ҳамон!

Партия чорлар, меҳнатда, жангда
Ватан учун бўлинг фидокор.
Суюмли эл, ҳур Қозоғистон
Қўзғал, қузғал, ёвга қарши бор!
Доҳий ўзи бизга доим ёр!

1942

МУНДАРИЖА

Куклам кучоғида	3
Чегарачи	5
Бахт	7
Шу ватанда	9
Москва	10
Миннатдорлик	12
Лочин қушиғи (<i>М. Горькийга</i>)	14
Нишондор комсомол (қушиқ)	16
Қушиқларинг давримизнинг сузи (<i>Ҳалима Носировага</i>)	17
Сергей Мироновични эслаганда	18
Ўзбекистон	20
Аму бўйлари	22
Испанияга	23
Пионер лагериди	25
Ўлимни ёмон кўрганим ҳақида	27
Йиғлаб утди онам хору зор	31
Фарзанд	33
Партизан ҳикояси	35
Мактублар	37
Кузатилганда	40
Украина	41
Салом, Навоий	44
Юрак сўзим	46
Ленинга	47
Собир генерал	49
Ишга боргунча	50
Иқбол юлдузи	51
Салом, баҳор	52
Гулнора	54
Депутат қиз	57
Марҳабо, Ленин насли!	58
Ўғиллар (<i>Янка Купаладан</i>)	59
Басти (<i>С. Вурғундан</i>)	62
Партия чақирганда (<i>Жамбулдан</i>)	